

Nordfold 13.april 2023

Høringsvar til NOU 2022: 21 Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten

Vi viser til høringsbrevet av 13. januar 2023 om *NOU 2022: 21 Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsen*, og kommer med følgende innspill.

Samtykke

Likestillingssenteret KUN er prinsipielt enig i at den seksuelle selvbestemmelsesretten må ligge til grunn for vurdering av samtykke og uønskede seksuelle handlinger. Vi er positive til inkorporering av samtykke i eksisterende lovverk fremfor å innføre en egen lov, da vi mener dette vil styrke lovgivningen og ikke sette samtykke som et tillegg til eksisterende lovgivning.

Anbefaling: Vi anbefaler en inkorporering av samtykke i eksisterende lovverk fremfor en egen samtykkelov.

Vi er positive til at Straffelovrådets forslag vil utvide selve voldtektsbestemmelsen, slik at noen flere tilfeller enn i dag vil regnes som voldtekt. Når det kommer til vurderingen mellom hvilken modell som skal legges til grunn (ja er ja, eller nei er nei), så vel som ordlyden i lovforslaget viser Likestillingssenteret KUN til Samtykkealliansen sitt høringsinnspill, og understreker sin tilslutning til dette.

Anbefaling: legge en ja er ja-modell til grunn, i tillegg til øvrige innspill fra Samtykkealliansen.

Overmaktsforhold:

Rådet gjør flere gode vurderinger av hva som kan utgjøre overmaktsforhold mellom personer i form av tillits- eller avhengighetsforhold.

Vi mener det er viktig å anerkjenne at overmaktsforhold både kan forstås på strukturnivå (for eksempel med utgangspunkt i diskrimineringsgrunnlagene), og være situasjonsspesifikke. der kjønn vil kunne spille inn i sterke grad i noen situasjoner sammenlignet med andre. Selv om straffeloven må være kjønnsnøytral, så må forarbeidene til straffeloven tydeliggjøre strukturelle og systematiske maktforskjeller som finnes mellom offer og overgriper, og som vil legge sterke og tydelige begrensninger på den utsattes handlingsalternativ i de aller fleste overgrepssituasjoner.

Vi har merket oss at Organisasjonen Stopp diskrimineringen mener at den foreslåtte todelingen av vernet mot voldtekt er i strid med Istanbulkonvensjonen, og at både etter art 45 c) (men også straffelovens § 77 i) er det straffeskjerpene at handlingen rammer personer med funksjonsnedsettelse.

Anbefaling: Tydeliggjøre strukturelle og systematiske maktforskjeller basert på kjønn og andre identitetsmarkører og/eller diskrimineringsgrunnlag, og ivareta forpliktelsene i Istanbulkonvensjonen

Oppheving av minstestraft

Likestillingssenteret KUN forstår rådets begrunnelse for opphevelse av minstestraft, men er likevel bekymret for at en utilsiktet konsekvens av dette vil være at strafferammen gjennom rettspraksis senkes. Den generelle målsetningen for en slik endring må være å senke terskelen slik at flere saker som i dag henlegges eller avvises faktisk kan komme til fellende dom, og at saker tilsvarende de som kommer til domfellelse under dagens lovverk, ikke får en lavere strafferamme

Anbefaling: Tydeliggjøre intensjonen om at en oppheving av minstestraft er å utvide rommet for å komme til domfellelse i flere saker.

Seksuell lavalder

Vi stiller oss også bak forslaget om å senke den seksuelle lavalder til 15 år, med de argumenter som blir presentert

Anbefaling: Seksuell lavalder endres til 15 år.

Unntak fra straff §305

Vi er enig i at det er viktig at den seksuelle selvbestemmelsen også må gjelde for unge, og det å utforske egen seksualitet med seg selv og i samtykkende møter med andre jevnaldrende er klart i tråd med dette. Vi er derfor enige den foreslåtte rettsstridsavgrensning for personer som er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

Når det kommer til å ta, besitte eller dele bilder som ikke er krenkende og som skjer med samtykke mellom personer som er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling er vi også enig med forslaget. Her mener vi imidlertid det krever en utredning om lagring av bilder og digital sikkerhet knyttet til dette.

Anbefaling: Konsekvenser og muligheter om lagring av bilder og digital sikkerhet bør utredes.

Utover det lovverket kan gjøre noe med

Vi har et for dårlig rettsvern for personer utsatt for seksuell omgang uten samtykke i Norge i dag. En endring i lovverket må derfor gjøre det tryggere for befolkningen å anmelde uønska seksuelle handlinger. Politiet må følgelig håndheve lovverket og i mindre grad enn i dag henlegge saker om uønska seksuelle handlinger og overgrep. Lovverket i seg selv endrer ikke holdninger i samfunnet, men håndhevelse av lovverket og konsekvenser vil ha en viktig effekt og bidra til holdningsendringer. Det vil vise at det ikke er akseptabelt å utøve uønska seksuelle handlinger mot andre.

Videre er det et tydelig behov for et målrettet kunnskapsbasert arbeid om seksuell selvbestemmelse, samtykke og maktrelasjoner rettet mot særlig barn og unge.

Vi ber også om at Norge oppfyller CRPD og sikrer opplæring av aktører innenfor strafferettsapparatet god opplæring på overgrep i forhold som involverer personer med nedsatt funksjonsevne

Sexkjøpsloven §316

Vi støtter straffelovrådets vurderinger

Den gjeldende paragrafen har hatt alvorlige – om enn ikke-intenderte – konsekvenser, som rammer de som selger sex: Det blir mer utrygt for de loven ikke er ment å ramme. De opplever mer vold enn tidligere, og færre tør å anmelde og varsle om vold og overgrep.

Anbefaling: Kjøp av seksuelle tjenester av voksne bør avkriminaliseres.

Andre bestemmelser

Vi noterer oss at Rådet ikke foreslår noen endringer i §315 i dagens straffelov – kjent som hallikparagrafen.

Likestillingssenteret KUN anbefaler en endring av denne paragrafen, til at det legges større vekt på økonomisk vinning og utnyttelse. Slik loven er utformet i dag, ser vi altfor mange tilfeller der personer som selger sex i praksis havner i risikofylte situasjoner på grunn av måten loven håndheves på og i mindre grad oppnår beskyttelse mot at andre utnytter og profiterer på prostitusjonen.

Anbefaling: At det legges til et ledd om utnyttelse og/eller økonomisk vinning i §315.